

Norges Indskrifter med de ældre Runer.

Udgivne

for

Det Norske Historiske Kildeskriftfond

ved

Sophus Bugge.

Christiania.

A. W. Brøgers Bogtrykkeri.

1891.

2. Fredrikstad.

Literatur. Atlas for nord. Oldkynd. tab. XII Nr. 234, b. — C. J. Thomsen i Annaler f. nord. Oldk. 1855 S. 340. — F. Dietrich i Zeitschr. f. deutsch. Alt. N. F. I, S. 45 § 40. — Nicolaysen Norske Fornlevn. S. 15. — Stephens Run. Mon. II S. 546, Nr. 40. — Montelius: Från jernalderna. Andra häftet (Stockholm 1869), S. 39 Nr. 282.

Grundlag for Behandlingen. Undersøgelse af Originalen.

Tegninger. Den her meddelte Tegning af Bracteaten (*a*) er laant af Oldskriftselskabet i Kjøb. og først udgiven af Stephens II, 546; den er i Detailler mindre nøjagtig. Derhos meddeles her en heller ikke i alle Detailler nøjagtig Tegning af Runeindskriften alene (*b*), udført af Hr. Henrik Mathiesen.

a

Den her afbildede Guld-Bracteate findes som Nr. 689 i Universitetets Oldsagsamling i Christiania. Den er i 1835 indført i Katalogen med følgende Ord: „Funden for 25—30 Aar siden ved Brøndgravning i Fredrikstad, tilhørte siden Præsten Mørch og kom fra ham til Universitetet“.

Med Hensyn til Gjengivelsen af Runerne i Tegning *b* bemærkes af Unøjagtigheder følgende: Første Skraastreg til venstre skulde støde til den lodrette Stav til venstre lidt ovenfor dennes Basis. Den Korsstreg, der skraaner nedad fra høire mod venstre, skulde ikke naa helt ind til anden lodrette Stav fra venstre.

Den Mand, som har arbeidet Bracteaten, har sikkert ikke lagt nogen sproglig Mening i dens Runeindskrift, men han har vistnok copieret denne sammen med Fremstillingen for øvrigt efter en ældre Bracteate.

Saaledes som Indskriften er skreven paa denne Bracteate, indeholder den kun tildels bestemte Runetegn (Rune 2 fra venstre M d eller X g og sidste Rune tilhøre Y R) og har ingen sproglig Mening. I den oprindelige Form, som Indskriften har havt paa en ældre, nu ukjendt Bracteate, af hvilken nærværende er en umiddelbar eller middelbar Efterligning, har den sandsynlig indeholdt et fra venstre til høire skrevet Mandsnavn paa -R .

Paa mange Bracteater er der for sig skrevet et Mandsnavn i Nominativ, f. Ex. paa Bracteaten hos Steph. Nr. 18: laukar . Paa andre Bracteater er skrevet en Sætning med et Mandsnavn som Subject og med et Verbun, hvorved der angives, hvem der „arbeidede“ eller „skrev“ Runerne eller hvem der „eier“ Bracteaten.

Det synes mig ikke hensigtsmæssigt her at forsøge en nøiagtigere Behandling af Indskrift og Fremstilling paa Fredrikstad-Bracteaten. En saadan Behandling hører snarere hjemme i et Arbeide, som sammenstiller alle nordiske Bracteater fra omtrent samme Tid.

I Aarbøger f. nord. Oldkynd. 1871 S. 171 har jeg nævnt, at man i Almindelighed henfører de med Indskrifter af de ældre Runer forsynede Guldbracteater til Tiden fra omkring Aar 450 til 600. O. Rygh formoder, at Bracteaterne er begyndt i 6te Aarhundred; jfr. Norske Oldsager „Ældre Jernalder“. Montelius (Runornas alder S. 29, 35 f.) sætter Bracteaterne til 5te og første Halvdel af 6te Aarhundred. Wimmer (Runenschrift S. 304) til c. 550—700. Herefter tør Hovedmassen af de med Indskrifter forsynede Guldbracteater sættes til 6te Aarhundred. Naar Undset (i Aarbøger f. nord. Oldk. 1880 S. 180) henfører de norske Fund med Bracteater „i det væsentlige til Tiden 600—800“, synes dette mig fra runologisk Standpunkt for sent.
